

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 38 och 39 § inkomstskattelagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en sådan ändring av inkomstskattelagen att lantbruksidkare, enskilda näringsidkare, dödsbon och delägare i beskattningssammanslutningar i sin beskattning som kapitalinkomstandel i stället för 18 procent kan välja 10 procent av den nettoförmögenhet som vid utgången av det föregående skatteåret hörde till jordbruket

eller näringsverksamheten eller av delägarrens sammanslutningsförmögenhet.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för år 2001. Propositionen hänför sig till tilläggsbudgeten för 2001 och avses bli behandlad i samband med den.

MOTIVERING

1. Nuläge

Resultatet av lantbruksidkares, enskilda näringsidkares, dödsbons och delägarers i en beskattningssammanslutnings jordbruk och näringsverksamhet beskattas dels som kapitalinkomst, dels som förvärvsinkomst. För kapitalinkomstandelen betalas en kapitalinkomstskatt på 29 %. Den återstående delen beskattas som förvärvsinkomst, vars skatteprocent fastställs på grundval av totalbeloppet av den skattskyldiges förvärvsinkomster.

Om beräkningen av resultatet av jordbruk föreskrivs i inkomstskattelagen för gårdsbruk (543/1967). Resultatet av jordbruket beräknas genom att från nettoinkomsten av jordbruket avdras räntor på skulder som hänför sig till jordbruket samt index- och kursförluster. Då från resultatet av jordbruket med stöd av 30 § 1 mom. inkomstskattelagen (1535/1992) avdras tidigare års fastställda förluster av jordbruket fås den företagsinkomst som skall fördelas, vilken fördelas i lantbruksidkarens kapital- och förvärvsinkomst.

Resultatet av näringsverksamhetens förvärvskälla räknas ut i enlighet med bestämmelserna i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968).

Enligt 30 § 1 mom. inkomstskattelagen beaktas resultatet av näringsverksamheten efter avdrag av tidigare års fastställda förluster när den enskilda näringsidkarens förvärvs- och kapitalinkomst beräknas såsom företagsinkomst som skall fördelas.

Om fördelningen av lantbruksidkares, enskilda näringsidkares och dödsbons företagsinkomst i kapital- och förvärvsinkomst föreskrivs i 38 § inkomstskattelagen. Företagsinkomsten fördelas i kapital- och förvärvsinkomstandelar så, att såsom kapitalinkomst betraktas ett belopp som motsvarar 18 procent av den nettoförmögenhet som vid utgången av det föregående skatteåret hörde till näringsverksamheten eller jordbruket och den återstående delen beskattas som förvärvsinkomst.

Om bägge makarna har deltagit i idkandet av jordbruket, den enskilda rörelsen eller yrket delas företagsinkomsten enligt 14 § inkomstskattelagen mellan makarna. Förvärvsinkomstandelen av företagsinkomsten fördelas mellan makarna i förhållande till deras arbetsinsats. Kapitalinkomstandelen av företagsinkomsten fördelas mellan makarna enligt den andel de har i den nettoförmögenhet som hänför sig

till verksamheten.

Beskattningsammanslutningar är konsortier som två eller flera personer har bildat för att bruka eller förvalta en fastighet. Beskattningsammanslutningar är inga självständiga rättssubjekt och inte särskilda skattskyldiga. För en sådan sammanslutning fastställs dock nettoinkomsten eller den negativa nettoinkomsten av jordbruket, som fördelas mellan delägarna. Från delägarens andel av jordbrukets nettoinkomster dras av de ränteutgifter som hänför sig till sammanslutningens jordbruk. Från andelen av nettoinkomsten dras dessutom av delägarens för tidigare skatteår fastställda förluster av sammanslutningens jordbruk. På det här sättet fås resultatet av jordbruk för en delägare i en beskattningsammanslutning, som betraktas såsom kapitalinkomst upp till ett belopp som motsvarar en 18 procents årlig avkastning på delägarens andel av sammanslutningens förmögenhet.

Vid övergången till det nuvarande inkomstskattesystemet år 1993 började företagsinkomsten delas upp för att beskattas delvis som förvärvsinkomst och delvis som kapitalinkomst. Att delvis beskatta företagsinkomsten som kapitalinkomst grundar sig på tanken enligt vilken investeringar som har gjorts i det egna företaget i beskattningen behandlas jämlikt med investeringar som har gjorts i andra placeringsobjekt. Inkomsten från företaget beskattas som kapitalinkomst till den del som den kan anses som avkastning på det kapital som placerats i företaget och motsvarar i stora drag den avkastning som för motsvarande placering kan fås från andra objekt. Den återstående delen av företagsinkomsten beskattas som förvärvsinkomst. Genom ändringen ville man också uppmuntra företagen att öka det egna kapitalet och förbättra den egna soliditeten och på grund härav dimensionerades kapitalinkomstandelen i någon grad högt i förhållande till den rådande räntenivån.

Som kapitalinkomstandel föreskrevs till att börja med 15 procent, som ansågs vara tillräcklig för att innehålla också en ersättning för den större risk som är förknippad med en placering i form av eget kapital. En bild av den allmänna räntenivån ger t.ex. räntan på statens obligationslån, som då var 11–12 procent.

I regeringsprogrammet för Paavo Lipponens första regering (10.4.1995) uppställdes som

mål att främja en jämlik behandling av olika företagsformer i beskattningshänseende. Annan företagsverksamhet än i aktiebolagsform bedriven företagsverksamhet ansågs vara i en ofördelaktigare ställning i beskattningen än aktiebolag eftersom för dessa skattskyldigas del åtminstone en del av den vinst som innehålls i företaget i allmänhet blir beskattad som företagarens förvärvsinkomst medan vinsten i aktiebolag kan kvarhållas så att den beskattas i enlighet med bolagsskattesatsen. Detta missförhållande granskades i den arbetsgrupp för revidering av beskattningen av småföretag som finansministeriet tillsatte våren 1996 (FM 1996:7). Arbetsgruppen lade fram ett förslag om en s.k. utvidgningsfond, som hade möjliggjort ett sparande av inkomsten enligt bolagsskattesatsen också i andra företag än i aktiebolag. Förslaget mötte likväl stark kritik bl.a. för att det var komplicerat och för att det i praktiken skulle ha gagnat endast en rätt liten del av företagen. Av den här orsaken genomfördes arbetsgruppens förslag inte som sådant.

I stället för en modell med en utvidgningsfond beslutades det att stärka lantbruksidkarnas, de enskilda näringsidkarnas, dödsboens och sammanslutningarnas möjligheter till inkomstfinansiering genom att höja kapitalinkomstandelen av företagsinkomsten.

Från och med skatteåret 1997 föreskrevs 18 procent som kapitalinkomstandel. Dessutom höjdes beloppet av kapitalinkomstandelen så, att 30 procent av beloppet av de löner som har betalats under de tolv månader som föregått utgången av räkenskapsperioden fogas till nettoförmögenheten vid beräkningen av kapitalinkomstandelen.

Ett uppdelat inkomstskattessystem av motsvarande typ används också i Sverige och Norge. I dessa länder är kapitalinkomstprocenten bunden till räntenivån och har sjunkit i och med att räntenivån har sjunkit. I Sverige bestäms de enskilda näringsidkarnas kapitalinkomstandel så att den är räntan för statens långfristiga upplåning ökad med 5 procent. Vid beskattningen av enskilda näringsidkare i Sverige ansågs i fråga om företagsinkomsten 9,38 procent av nettoförmögenheten vara kapitalinkomst år 2000. År 1993 var motsvarande kapitalinkomstandel 13,12 procent. Också i Norge har den procent som

skall användas när kapitalinkomstandelen räknas ut bundits till den allmänna räntenivån.

Räntenivån på finska statens obligationslån är för närvarande ca 5 procent. Med hänsyn till det kan den gällande kapitalinkomstandelen på 18 procent anses vara relativt hög.

Även om en hög kapitalinkomstandel i företagsinkomsten i de flesta fall är ganska förmånlig för den skattskyldige, har höjningen av kapitalinkomstandelen samt ändringarna i nivån på förvärvsinkomst- och kapitalinkomstbeskattningen dock lett till att en del företagens beskattning härvid blir strängare än beskattningen av en löntagare med motsvarande inkomstnivå. För sådana företagare skulle det vara förmånligare att få en större del av inkomsten än för närvarande beskattad som förvärvsinkomst.

Att beskatta företagsinkomsten i högre grad än för närvarande som förvärvsinkomst sänker i synnerhet sådana företagens beskattning som har en låg inkomstnivå. Grundavdraget och förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen samt den nedre gränsen på 66 000 mk (år 2001) för den inkomst som skall beskattas i statsbeskattningen leder till att beskattningen av förvärvsinkomster i de lägre inkomstklasserna är lindrigare än beskattningen av kapitalinkomster. Denna inverkan har de lindringar som under de senaste åren har genomförts i beskattningen av förvärvsinkomst samt höjningen av kapitalinkomstskatten till 29 procent från och med år 2000 förstärkt. Vid beviljandet av avdrag i beskattningen av förvärvsinkomst tas de kapitalinkomster som den skattskyldige får inte i betraktande. Avdragen fastställs därigenom inte på grundval av hela företagsinkomsten utan enbart på grundval av förvärvsinkomsten.

Lantbruksidkarnas och de enskilda näringsidkarnas beskattningsmässiga ställning avviker från beskattningen av bolag. Lantbruksidkare och enskilda näringsidkare har inte samma möjlighet som när det gäller en i bolagsform idkad verksamhet att planera en fördelning av inkomsten så att den beskattas delvis som lön och delvis som företagets inkomst på det beskattningsmässigt förmånligaste sättet. Detta beror på att lantbruksidkare och enskilda näringsidkare inte har möjlighet att betala lön till sig själva.

2. Föreslagna ändringar

Statsrådet har den 21 december 2000 som en del av stödordningen för jordbruket för år 2001 fattat ett principbeslut att ändra skattelagstiftningen så, att lantbruksföretagarna har möjlighet att välja antingen 18 procent eller 10 procent som grund för hur kapitalinkomsten fastställs. Enligt beslutet kan den nuvarande kapitalinkomstandelen på grund av höjningen av kapitalskattesatsen och ändringarna i den allmänna räntesatsen inte anses förenlig med de ändrade förhållandena. I enlighet med statsrådets beslut föreslås det att inkomstskattelagen ändras så, att lantbruksidkarna som kapitalinkomstandel i beskattningen alternativt kan välja ett belopp som motsvarar en 10 procents årlig avkastning på den nettoförmögenhet som vid utgången av det föregående skatteåret hörde till jordbruket. En lägre kapitalinkomstandel motsvarar också bättre än för närvarande den rådande räntenivån för den kalkylerade avkastning som fås på det placerade kapitalet. Eftersom en hög kapitalinkomstandel också för enskilda näringsidkare på motsvarande sätt kan leda till en strängare beskattning än vid tillämpningen av den föreslagna valbara kapitalinkomstandelen, föreslås det att rätten att välja kapitalinkomstandel utvidgas till att gälla också enskilda näringsidkare.

Den föreslagna ändringen skall gälla lantbruksidkare, enskilda näringsidkare, dödsbon och delägare i beskattningssammanslutningar. I näringsammanslutningar utgör en hög kapitalinkomstandel inte ett likadant problem som för lantbruksidkare och enskilda näringsidkare, eftersom en sammanslutning i likhet med ett aktiebolag har möjlighet att betala sina delägare lön som beskattas som förvärvsinkomst. I beskattningssammanslutningar är det inte ett allmänt förfarande att betala lön till delägarna på grund av beskattningssammanslutningens natur. Möjligheten att välja kapitalinkomstandel i sammanslutningar leder visserligen till ett invecklat förfarande vid verkställandet av beskattningen.

Till 38 § 1 mom. inkomstskattelagen fogas en bestämmelse enligt vilken en företagare eller företagarmakar tillsammans kan yrka att som kapitalinkomstandel skall betraktas ett

belopp som motsvarar en 10 procents årlig avkastning på den nettoförmögenhet som vid utgången av det föregående skatteåret hörde till näringsverksamheten eller jordbruket. I 39 § 1 mom. inkomstskattelagen föreslås en motsvarande möjlighet för delägare i beskattningssammanslutningar att yrka att kapitalinkomstandelen räknas som 10 procent. Yrkandet gäller per skatteår. Har den skattskyldige under skatteåret inlett näringsverksamhet eller jordbruk, skall den kapitalinkomstandel som motsvarar en 10 procents årlig avkastning räknas enligt den nettoförmögenhet som vid utgången av skatteåret hörde till näringsverksamheten eller jordbruket.

Beloppet av kapitalinkomstandelen av den företagsinkomst som skall fördelas räknas ut separat enligt jordbrukets nettoförmögenhet och separat enligt näringsverksamhetens nettoförmögenhet. En företagare kan besluta att kapitalinkomstandelen skall bestämmas på olika sätt för jordbruket respektive näringsverksamheten.

Om en företagare idkar både jordbruk och näringsverksamhet, kan yrkandet att få kapitalinkomstandelen av den företagsinkomst som skall fördelas bestämd enligt en avkastning på 10 procent gälla den företagsinkomst av jordbruket som skall fördelas, den företagsinkomst av näringsverksamheten som skall fördelas eller båda. Företagaren kan således yrka att kapitalinkomstandelen t.ex. bara i fråga om jordbruket räknas enligt en avkastning på 10 procent, varvid kapitalinkomstandelen av företagsinkomsten för näringsverksamhetens del bestäms enligt en 18 procents avkastning på nettoförmögenheten.

Eftersom kapitalinkomstandelen av företagarmakars företagsinkomst som skall fördelas blir fördelad mellan makarna, måste kapitalinkomstandelen för båda makarna bestämmas enligt samma procenttal. Vid beskattningen av företagarmakar kan en kapitalinkomstandel på 10 procent tillämpas bara om makarna gemensamt framställer ett sådant yrkande. Om makarna t.ex. yrkar att kapitalinkomsten av näringsverksamhet som de har idkat tillsammans skall bestämmas enligt en avkastning på 10 procent, bestäms kapitalinkomstandelen av företagsinkomsten av den näringsverksamhet som båda makarna har idkat enligt en 10 procents avkastning på nettoförmögenheten. Om däremot bara den ena av företagarmakarna framställer ett

yrkande på att kapitalinkomstandelen bestäms enligt en avkastning på 10 procent, räknas kapitalinkomstandelen av den företagsinkomst som skall fördelas för båda makarnas del som 18 procent.

Yrkandet skall framställas innan beskattningen för skatteåret har slutförts. Framställs inget yrkande, bestäms kapitalinkomstandelen av företagsinkomsten enligt en avkastning på 18 procent.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Enligt en uppskattning vid finansministeriet minskar den föreslagna ändringen skatteavkastningen med ca 45 milj. mk årligen om de skattskyldiga väljer det för dem förmånligaste alternativet. Skatteavkastningen från statens inkomstskatt minskar med drygt 135 milj. mk, kommunernas skatteintäkter ökar med ca 79 milj. mk, Folkpensionsanstaltens med 7 milj. mk och kyrkoskattetagarnas med 6 milj. mk.

Det bedöms att propositionen mildrar cirka 73 000 skattskyldigas beskattning. Av dem är ca 45 000 lantbruksföretagare eller delägare i beskattningssammanslutningar och ca 28 000 enskilda näringsidkare. På grundval av finansministeriets beräkningar sjunker skatten för största delen skattskyldiga med högst 500 mk om året. I enskilda fall kan

dock skatten sjunka med över 6 000 mk.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Skattestyrelsen, Centralhandelskammaren, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf, Företagarna i Finland rf och Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund har hörts vid beredningen. När propositionen avfattades har deras ståndpunkter beaktats i mån av möjlighet.

5. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till tilläggsbudgetpropositionen för 2001.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för år 2001.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 38 och 39 § inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/1992) 38 § 1 mom. och 39 §
1 mom., sådana de lyder i lag 1126/1996, som följer:

38 §

Kapitalinkomstandelen av företagsinkomst som skall fördelas

Företagsinkomst enligt 30 § som skall
fördelas betraktas såsom kapitalinkomst till
ett belopp som motsvarar en 18 procents
årlig avkastning på den nettoförmögenhet
som vid utgången av det föregående
skatteåret hörde till näringsverksamheten
eller jordbruket. På ett yrkande som en
skattskyldig eller företagarmakar framställer
innan beskattningen för skatteåret har
slutförts betraktas såsom kapitalinkomstandel
av den företagsinkomst som skall fördelas
likväl ett belopp som motsvarar en 10
procents årlig avkastning. Har den
skattskyldige under skatteåret inlett
näringsverksamhet eller jordbruk, räknas
kapitalinkomstandelen enligt den
nettoförmögenhet som vid utgången av
skatteåret hörde till näringsverksamheten
eller jordbruket.

39 §

Kapitalinkomstandelen av inkomstandel för delägare i beskattningssammanslutningar

En fysisk persons och ett dödsbos andel av
en beskattningssammanslutnings
nettoinkomst av jordbruk betraktas efter
avdrag av delägarrens ränteutgifter för
sammanslutningens jordbruk och hans för
tidigare skatteår fastställda förluster av
sammanslutningens jordbruk såsom
kapitalinkomst upp till ett belopp som
motsvarar en 18 procents årlig avkastning på
delägarrens andel av sammanslutningens
förmögenhet. På ett yrkande som en delägare
framställer innan beskattningen för skatteåret
har slutförts betraktas såsom
kapitalinkomstandel likväl ett belopp som
motsvarar en 10 procents årlig avkastning.

—————
Denna lag träder i kraft den 2001. Lagen
tillämpas första gången vid beskattningen för
år 2001.

—————
Helsingfors den 27 april 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister *Suvi-Anne Siimes*

Lag

om ändring av 38 och 39 § inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/1992) 38 § 1 mom. och 39 § 1 mom., sådana de lyder i lag 1126/1996, som följer:

Gällande lydelse

38 §

Kapitalinkomstandelen av företagsinkomst som skall fördelas

Företagsinkomst enligt 30 § som skall fördelas betraktas såsom kapitalinkomst till ett belopp som motsvarar en 18 procents årlig avkastning på den nettoförmögenhet som vid utgången av det föregående skatteåret hörde till näringsverksamheten eller jordbruket. Har den skattskyldige under skatteåret inlett näringsverksamhet eller jordbruk, räknas kapitalinkomstandelen enligt den nettoförmögenhet som vid utgången av skatteåret hörde till näringsverksamheten eller jordbruket.

39 §

Kapitalinkomstandelen av inkomstandel för delägare i beskattningssammanslutningar

En fysisk persons och ett dödsbos andel av en beskattningssammanslutnings nettoinkomst av jordbruk betraktas efter avdrag av delägarrens ränteutgifter för sammanslutningens jordbruk och hans för tidigare skatteår fastställda förluster av sammanslutningens jordbruk såsom kapitalinkomst upp till ett belopp som motsvarar en 18 procents årlig avkastning på delägarrens andel av sammanslutningens

Föreslagen lydelse

38 §

Kapitalinkomstandelen av företagsinkomst som skall fördelas

Företagsinkomst enligt 30 § som skall fördelas betraktas såsom kapitalinkomst till ett belopp som motsvarar en 18 procents årlig avkastning på den nettoförmögenhet som vid utgången av det föregående skatteåret hörde till näringsverksamheten eller jordbruket. *På ett yrkande som en skattskyldig eller företagarmakar framställer innan beskattningen för skatteåret har slutförts betraktas såsom kapitalinkomstandel av den företagsinkomst som skall fördelas likväl ett belopp som motsvarar en 10 procents årlig avkastning.* Har den skattskyldige under skatteåret inlett näringsverksamhet eller jordbruk, räknas kapitalinkomstandelen enligt den nettoförmögenhet som vid utgången av skatteåret hörde till näringsverksamheten eller jordbruket.

39 §

Kapitalinkomstandelen av inkomstandel för delägare i beskattningssammanslutningar

En fysisk persons och ett dödsbos andel av en beskattningssammanslutnings nettoinkomst av jordbruk betraktas efter avdrag av delägarrens ränteutgifter för sammanslutningens jordbruk och hans för tidigare skatteår fastställda förluster av sammanslutningens jordbruk såsom kapitalinkomst upp till ett belopp som motsvarar en 18 procents årlig avkastning på delägarrens andel av sammanslutningens

Gällande lydelse

förmögenhet.

Föreslagen lydelse

förmögenhet. På ett yrkande som en delägare framställer innan beskattningen för skatteåret har slutförts betraktas såsom kapitalinkomstandel likväl ett belopp som motsvarar en 10 procents årlig avkastning.

Denna lag träder i kraft den 2001. Lag-
en tillämpas första gången vid beskatt-
ningen för år 2001.
